

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJOS
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO
„DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽUVININKYSTĖS ĮSTATYMO NR. VIII-1756 14, 17 IR
27 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIP-1205“ PROJEKTO
(TAP NR. 19-170; TAIS NR. 18-12663(2))**

2019-02-14 Nr. NV-440

Vilnius

1. Projekto rengėja – Aplinkos ministerija (AM)

2. Projekto tikslas – pateikti Seimui Vyriausybės išvadą dėl Seimo narių K. Mažeikos, M. Majausko, V. Vingrienės, A. Gaidžiūno pateikto Įstatymo projekto, kuriuo siekiama:

- suderinti verslinę ir mėgėjų žvejybą vidaus vandenyse leidžiant verslinę žvejybą Kuršių mariose, Nemuno žemupio polderiuose ir privačiuose vandens telkiniuose, o kituose vidaus vandens telkiniuose – tik specializuotąją žuvų, kurių neišnaudoja žvejai mėgėjai, rūšių (seliavų, stintų, upinių nęgių ir migruojančių ungurių) žvejybą;
- panaikinti išlygą, leidžiančią prekiauti vidaus vandenyse sugautomis neverslinio dydžio žuvimis;
- apriboti verslinę žvejybą Baltijos jūros priekrantėje 300 m nuo jūros kranto linijos, 3 km spinduliu nuo Klaipėdos valstybinio jūrų uosto šiaurinio ir pietinio molų galų ir 1 km spinduliu nuo Šventosios upės žiočių, išskyrus specializuotąją žuvų rūšių (stintų, strimelių ir grundalų) žvejybą, taip siekiant užkirsti kelią žalos žuvų ištekliams bei bioįvairovei darymui.

3. Dabartinė situacija:

- šiuo metu verslinę žvejybą reglamentuoja Žuvininkystės įstatymas. Žvejybos jūrų vandenyse reglamentavimo priemonės nustato Europos Sąjungos (ES) teisės aktai, o priemonės, kurių nereglamentuoja ES teisės aktai, nustato žemės ūkio ministras arba jo įgaliota institucija. Žvejybos vidaus vandenyse reglamentavimo priemonės nustato aplinkos ministras;
- vadovaujantis Žuvininkystės įstatymo 3 ir 6 str. nuostatomis, AM formuoja vidaus vandens žuvų išteklių naudojimo ir kontrolės (priežiūros) politiką, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja (prižiūri) jos įgyvendinimą, žuvininkystės tyrimus vidaus vandenyse bei nustato verslinės žvejybos limitus vidaus vandenyse. Žemės ūkio ministerijos (ŽŪM) įgaliota institucija atsakinga už verslinės žvejybos vidaus vandenyse kvotų paskirstymą ūkio subjektams;
- pagal šiuo metu nustatytą reglamentavimą, Kuršių mariose, polderiuose ir privačiuose vandens telkiniuose leidžiama visų žuvų verslinė žvejyba, upėse – stintų, migruojančių ungurių ir nęgių žvejyba, ežeruose ir tvenkiniuose – seliavų, stintelių žvejyba ir žvejyba žuvų dusimo metu. Atsižvelgiant į verslinės žvejybos žalingą poveikį žuvų ištekliams, Žuvininkystės įstatymo 14 str. yra nustatyti verslinės žvejybos apribojimai mažesniuose kaip 200 ha vandens telkiniuose. Baltijos jūros priekrantėje ir didesniuose vidaus vandens telkiniuose įstatymu žvejyba neribojama;
- Žuvininkystės įstatymo nuostatomis suteikta išimtis prekiauti vidaus vandenyse sugautomis neverslinio dydžio žuvimis (iki 10 proc. nuo bendro laimikio kiekio vienetais);
- AM pažymi, kad mėgėjų žvejyba sukuria didesnę vertę, lyginant su versline žvejyba. Vien tik mokesčio žuvų išteklių atkūrimui ir saugojimui už tą patį sugautų žuvų kiekį žvejai mėgėjai sumoka 10-20 kartų daugiau. Už mėgėjų žvejybos leidimus žvejai mėgėjai 2015 m. sumokėjo 1,742 mln. Eur. Už žvejybos kvotas žvejai verslininkai 2015 m. sumokėjo 74,1 tūkst. Eur. Žvejai mėgėjai sugavo 1700–3000 t žuvų, žvejai verslininkai – 1438 t.

4. Projekto esmė – siūloma:

- pritarti Įstatymo projekto 1 str. (14 str. pakeitimas), kuriuo leidžiama verslinė žvejyba Kuršių mariose, Nemuno žemupio polderiuose ir privačiuose vandens telkiniuose [*panaikinant galimybę vykdyti verslinę žvejybą vandens telkiniuose, didesniuose kaip 200 ha*], kituose valstybiniuose vidaus vandens telkiniuose – tik specializuotoji selių, stintų, nęgių ir migruojančių ungurių žvejyba;
- iš esmės pritarti Įstatymo projekto 2 str. (17 str. pakeitimas – *dėl siūlomo verslinės žvejybos apribojimo Baltijos jūros priekrantėje, tik žuvų migracijai svarbiausiose teritorijose*), tačiau siūlant Seimui jį tobulinti – siūloma 1 km [*vietoj 3 km*] spinduliu nuo valstybinio Klaipėdos jūrų uosto šiaurinio ir pietinio molų galų ir 0,5 km [*vietoj 1 km*] spinduliu nuo Šventosios upės žiočių uždrausti žvejybą bet kokiais žvejybos įrankiais ištikus metus, bet neriboti [*vietoj siūlymo „apriboti“*] verslinės žvejybos likusioje Baltijos jūros priekrantės dalyje 300 m atstumu nuo Baltijos jūros kranto;
- nepritarti Įstatymo projekto 3 str. nuostatomis (27 str. pakeitimas – *dėl siūlomo draudimo prekiauti vidaus vandenyse sužvejotomis neverslinio dydžio žuvimis*) dėl šių priežasčių: (1) 75 proc. Kuršių marių priklauso Rusijos Federacijai, kuri kasmet intensyvina verslinę žvejybą šiame vandens telkinyje; (2) žvejybos įmonės, aukciono būdu įgydamos teisę į žvejybą, turėjo lūkesčių, kad galės parduoti iki 10 proc. šalutinio laimikio; (3) žvejybos įmonės vykdo prisiimtus įsipareigojimus iš Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo finansuojamose projektuose, todėl pajamų, kurias žvejybos įmonės gautų parduodamos apie 10 proc. šalutinio laimikio, sumažėjimas įtakotų įmonių ekonominio gyvybingumo rodiklius ir gali įtakoti atitinkamų sankcijų taikymą; (4) šalyje nesukurta infrastruktūra žuvų atliekų ir menkaverčių žuvų sandėliavimui bei perdirbimui, todėl yra didelė tikimybė, kad šalutinis laimikis bus parduodamas šešėlinėse rinkose; (5) AM užsakymu praėjusiais metais atlikti moksliniai tyrimai ir pateiktos rekomendacijos, kaip sumažinti saugomų žuvų rūšių ir neverslinio dydžio žuvų šalutinį laimikį Kuršių mariose. Atsižvelgiant į mokslininkų rekomendacijas, bus keičiamas žvejybos reglamentavimas;
- iš esmės pritarti Įstatymo projekto 4 str. (*dėl Įstatymo įsigaliojimo*), bet siūlant Seimui jį tobulinti – vadovaujantis Teisėkūros pagrindų įstatymo nuostatomis ir tuo, kad perleidžiamos teisės naudoti verslinės žvejybos įrankius priekrantės žvejybai žvejams yra suteiktos iki 2019 m. pabaigos, siūloma Įstatymo projekto 2 str. įsigaliojimą nustatyti 2020 m. sausio 1 d.

5. Derinimas:

- 2018 m. lapkričio 7 d. Vyriausybės kanceliarijoje vykusiame pasitarime (kartu dalyvaujant Seimo Aplinkos apsaugos komiteto, AM ir ŽŪM atstovams) aptarti ministerijų pozicijų dėl Įstatymo projekto skirtumai, siekiant jų suderinimo rengiamame Vyriausybės išvados projekte;
- liko neatsižvelgta į Teisingumo ministerijos (TM) ir ŽŪM pateiktas pastabas ir siūlymus:
 - neatsižvelgiama į TM siūlymą įvertinti galimą poreikį konsultuotis su Europos Komisija (EK) dėl pareigos sudaryti lengvatines sąlygas priekrantės žvejyba besiverčiantiems asmenims, atsižvelgiant į priekrantės žvejybą ir socialinius bei ekonominius aspektus, nes, AM nuomone, poreikio konsultuotis su EK nėra, kadangi Įstatymo projekte numatyti žvejybos apribojimai neturės neigiamo poveikio žuvų ištekliams, tuo pačiu ir poveikio kitų valstybių narių žvejybai. Neatsižvelgiama į siūlymą įvertinti, ar dėl Įstatymo projektu siūlomo įtvirtinti teisinio reguliavimo nebus taip, kad kai kurie asmenys apskritai negalės pasinaudoti savo turima teise, nes, AM teigimu, to nebus vadovaujantis šiuo metu nustatytu reglamentavimu. Neatsižvelgiama į siūlymą įvertinti nustatyta tvarka atliekamų žuvų išteklių tyrimų duomenis prieš nustatant Įstatymo projektu siūlomą įtvirtinti teisinį reguliavimą, nes, AM teigimu, tai, kad nuo 2015 m. nustatytas žvejybos reglamentavimas uždraudžiant verslinę žvejybą (*leidžiant tik specializuotąją žuvų rūšių žvejybą*) vidaus vandenyse pasiteisino (žuvų biomasė ežeruose išaugo vidutiniškai apie 1,5 karto, Kauno mariose – iki beveik 4 kartų), įrodo atliktų mokslinių tyrimų duomenys. Neatsižvelgiama į siūlymą įvertinti poreikį dėl Žuvininkystės įstatymo 6 ir 7 str. nuostatų tobulinimo siekiant aiškumo, ar

draudimai galėtų būti taikomi tik terminuotai, ar taip pat ir neapibrėžtam laiko tarpui, nes, AM nuomone, poreikio keisti Žuvininkystės įstatymo 6 ir 7 str. nuostatas nėra, kadangi žvejybos reglamentavimo priemonės gali būti nustatomos tam tikram laikui arba neribotam laikui, įstatyme nustatyti apibrėžtumą dėl tokių priemonių taikymo laike neįmanoma;

– neatsižvelgiama į ŽŪM pastabą dėl liekančio neaiškumo, kokių mokslinių tyrimų pagrindu siūloma valstybiniuose vidaus vandens telkiniuose leisti tik specializuotąją tam tikrų rūšių žuvų žvejybą, kuo grindžiamas kitų žuvų rūšių verslinės žvejybos draudimas ir nuomonę, kad Įstatyme verslinės žvejybos draudimo nustatyti netikslinga, nes ateityje galėtų susidaryti tokia ekologinė situacija, kad kai kuriuose vandens telkiniuose turėtų būti išgaudomos tam tikrų rūšių žuvys, o to nebūtų galima padaryti dėl įstatyme nustatytų apribojimų. AM nuomone, tai, kad nuo 2015 m. nustatytas žvejybos reglamentavimas vidaus vandenyse pasiteisino, įrodo konkrečių mokslinių tyrimų duomenys, o susidariusi ekologinei situacijai, kai turėtų būti išgaudomos tam tikrų rūšių žuvys, būtų vykdoma specialioji žvejyba. Iš dalies atsižvelgiama į pastabą, kad Įstatymo projektu siūlomi verslinės žvejybos apribojimai Baltijos jūros priekrantėje nėra būtini siekiant tikslo apsaugoti žuvų išteklius, apsaugoti žuvų išteklius galima mažiau ribojančiomis žvejybos reguliavimo priemonėmis, vykdančiomis žvejybą. AM nuomone, Baltijos jūros priekrantėje prie Klaipėdos sąsiaurio ir Šventosios upės žiočių esant didžiausiai migruojančių žuvų koncentracijai, skubus žvejybos reguliavimo pakeitimas reikalingas šiose prioritetinėse teritorijose. Neatsižvelgiama į pastabą dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1380/2013 nuostatos, kad valstybės narės turi sudaryti lengvatines sąlygas priekrantės žvejyba besiverčiantiems žvejams, taip pat į pastabą, kad Įstatymo projektu siūlomi nepagrįsti apribojimai neatitinka ES bendrosios žuvininkystės politikos nuostatų. AM nuomone, siūlomi apribojimai atitinka ES bendrosios žuvininkystės politikos nuostatas, o Klaipėdos universiteto 2017 m. daryti tyrimai įrodo, kad žvejybos intensyvumas Baltijos priekrantėje eilę metų buvo labai didelis, ir optimizuojant žvejybos intensyvumą galima pasiekti geresnius ekonominius rodiklius.

- Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupė pateikė pastabas ir pasiūlymus (iš kurių esminė yra ta, kad Vyriausybės pozicija dėl Įstatymo projekto turėtų būti formuluojama atsižvelgiant į kiekvienos iš ministerijų, atsakingų už Įstatymo projekte minimas sritis, siūlymus pagal kompetenciją).

6. Atitikimas Vyriausybės programos nuostatomis – projektas tiesiogiai Vyriausybės programos nuostatų neįgyvendina, bet atitinka biologinės įvairovės išsaugojimo siekį.

Vėluojama pateikti Vyriausybės išvadą Seimui 15 savaičių.

7. Dalykinio vertinimo išvada – įvertinant suinteresuotųjų institucijų pateiktas pastabas, kurios iš esmės sietinos su ES bendrosios žuvininkystės politikos taisyklėse įtvirtintu ilgalaikio aplinkos, ekonominio ir socialinio tvarumo tikslu, taip pat Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pateiktas pastabas, siūlome projektą aptarti tarpinstituciniame pasitarime.

Atsižvelgiant į tai, kad verslinės žvejybos jūrų vandenyse reguliavimas yra ŽŪM kompetencijos sritis ir Įstatymo projektu siūlomi apribojimai tiesiogiai palieštų priekrantėje žvejybą vykdančius ūkio subjektus, siūlytina rengėjams pakartotinai įvertinti ŽŪM argumentus dėl Įstatymo projekto atitikties ES bendrosios žuvininkystės politikos nuostatomis ir dėl galimybių užtikrinti migruojančių žuvų išteklių Baltijos jūros priekrantėje apsaugą panaudojant kaip alternatyvą mažiau ribojančias šios ministerijos nustatomas žvejybos reguliavimo priemones (pvz., atrankesnius žvejybos įrankius, nustatant sezoninius apribojimus ar kt.).

